

lon hallinnossa on 80-luvulla käynnistetty laajoja hankkeita toiminnan uudelleenjärjestämiseksi ja keventämiseksi sekä päätöksenteon siirtämiseksi lähemmäksi kansalaista.

Tällä vuosikymmenellä tulisi paneutua miettimään, miten alkoholijärjestelmä voidaan purkaa ja järjestää

uudelleen. Tavoitteena tulee pitkällä tähtäimellä olla, että alkoholikontrollijärjestelmälle kuuluneet tehtävät voidaan kytkeä yleiseen yhteiskuntapolitiikkaa koskevaan päätöksentekoon sekä osaksi suomalaisten toisiinsa kohdistamaa myönteistä epävirallista kontrollia (vrt. Yleisradio/paikallisradiot).

Eri kontrollimalleja on arvioitava kustannus—vaikutavuus -analyysillä. Millään valtiolla tai maanosalla ei ajan mittaan ole ollut eikä tule olemaan varaa sosiaalisesti ja taloudellisesti huonoja tuloksia tuottaviin politiikkavalintoihin.

TAPANI SARVANTI

DETERMINISMIN YLISTYS

Aloin opiskella Helsingin yliopistossa syksyllä 1973. Ensimmäisiä muistojani tuolta ajalta ovat innokkaat luokkataistelijat, jotka tukkivat tien Porthaniaan. Jotta pääsi heistä ohi, täytyi ottaa Tiedonantaja ja Torpeedo sekä vastustaa jotain. Elettiin, kuten Anja Kauranen on todennut, taistolaisen intelligentsian makean mannan päiviä. Olennainen osa tätä oli EEC:n vastustaminen, sillä kyllähän taistolaiset absorboivat kaiken, mikä tuoksahti edistykellisyydelle.

Kun tänä päivänä katsoo tuonaikaista vastustajien listaa, sen ideologinen spektri oli varsin laaja; porukkaa löytyy Erkki Liikasesta ja Tarja Halosesta aina senaikaisiin ammattiedistykellisiin. Silmiinpistävä ero tämän päivän ja tuonaikaisten

tapahtumien välillä on nykyinen syvä hiljaisuus. Kun tuohon aikaan käytiin kovaa debattia lehdistössä, Esko Seppänen raivosi radiossa ja mieltä osoitettiin, tänä päivänä tuonaikaiset vastustajat ovat joko innokkaita EY:n kannattajia tai levittelevät käsiään ja uskovat determinismiin. Ei kai tälle mitään voi. Sitä paitsi SEV-kortista ei paljoa iloa tänä päivänä puristeta. Yksi EEC-vastustajien pääteesi oli: idänkauppa vaarantuu.

Aikanaan peloteltiin melkein maailmanlopulla, jos sopimus solmitaan. EEC on kylmän sodan aatemaailmaa. EEC-sopimus johtaa vääjäämättömästi reaaliensioita, kokonaiskasvua ja työllisyyttä heikentävän talouspolitiikan käyttöön. Mikä profeettallinen viisaus! Vuon-

na 1973 kirjoitettiin: ”Vapaakauppasopimuksen hyväksyminen on ristiriidassa jännityksen lieventymiseen johtavan kehityksen kanssa, jota kuvastaa muun muassa Suomen aloitteen mukainen Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokous.” Tänään vastustajan silmille heitetään toteamus, että EY on ainoa keino estää sodat nyt ja tulevaisuudessa. Ymmärrän hyvin Helsingin Sanomien toimittajan Antti Vahteran hienoisen epätoivon, kun hän lähes yksin yrittää saada aikaan kriittistä keskustelua EY:hyn liittymisestä, joka sentään on aivan eri kokuksen kysymys kuin vuoden 1973 porukan vastustama vapaakauppasopimus. Silloin oli helppoa ja turvallista ja asiaan kuuluvaa olla vastustaja.

”Kaikilla yhteiskuntapoliitiikan alueilla vahvistuu paine lainsäädännön ja harjoitetun politiikan yhdenmukaistamiseen EEC:n mallin mukaan.” Tämähän oli hölynpölyä vapaakauppasopimuksen suhteen, mutta tänä päivänä EY:n kynnyksellä se on hyvin lievä ilmaus siitä, mitä on tapahtumassa. Iso osa laeistamme tehdään sanasta sanaan Brysselissä. Toki meillä on oikeus sanoa laeista mielipiteemme. Asiallisesti ratkaisu siirtyy suoraan eduskunnan kolmanteen käsittelyyn, jossa ratkaistaan vain jaa tai ei. Voi käydä niin, että niistäkin toinen vaihtoehto poistuu. Kaikki edeltävät vaiheet käydään läpi jossain muualla kuin Suomessa ja Suomen eduskunnassa.

Tälläkin hetkellä, vaikka eletään vasta ETA-vaihetta eli harjoitellaan jäsenyyttä, on käynnissä valtava EY-säädösten suomennostyö. ETA:ssa lähtökohtana on, että pohjaksi otetaan voimassa oleva EY:n lainsäädäntö. EY:n lainsäädäntö sisällytetään osaksi ETA-sopimusta, ja tätä kautta se tulee osaksi myös Suomen voimassa olevaa oikeutta.

EY-säädöstöstä voisi sanoa samaa kuin Suomen armeijan ruoasta: se on hyvää ja sitä on riittävästi. EY:ssä tehdään todella yksityiskohtaisia ja pitkiä säädöksiä. Kun kaikki vielä tehdään yhdeksällä kielellä, riittää Brysselissä puhuiltavaa.

Tässä vaiheessa ETA-sopi-

mukseen liitettäväksi aiotun EY-lainsäädännön laajuus on noin 14 000 sivua EY:n virallista lehteä eli noin 35 000 sivua A4-kokoista liuskaa. Tällaista tekstimäärää mylly jauhaa suomeksi. Ulkoasiainministeriön kauppapoliittisella osastolla on toiminut konsulttiryhmä, joka on antanut käännohjeet. Nyttemmin oikeusministeriöön on perustettu ETA-yksikkö tarkastamaan käännoiksi.

Konsulttiryhmän käännoismallit ovat kamalia; niiden rinnalla korkeimman oikeuden 30-luvun pisteettömät päätökset näyttävät kauniilta suomen kielelta. Ymmärän ohjeet sikäli, että myös alkuperäistekstit ovat kieliasultaan kamalia ja että kun Suomessa ollaan, annettua kieliasua on orjallisesti noudatettava. Kun meillä on jo monta vuotta ollut menossa byrokratian purkamistalokoot (valtionhallinnossa normien ja lupien karsiminen), saanemme EY:n myötä parin poistetun normin ja luvan tilalle noin kymmentuhatta uutta. Erona tapettuihin normeihin on se, että uudet ovat huomattavasti vaikeammin luettavia. Ennen nykyistä vaihetta meillä on kiitetävästi kiinnitetty huomiota sekä säädösten että oikeuden päätösten kieliasuun.

ETA:n mukana meille on tulossa myös muutama alkoholi aiheinen EY-säädös. EY:ssä ei tunneta Suomen mallista järjestelmälainsäädäntöä (varmaan kaikille yl-

lätys), vaan siellä tämän alueen lait ovat yksityiskohtaisia määräyksiä juomatyypeistä, pakkausmerkinnöistä, alkuperästä yms. Monesti lait vaikuttavat kauppapoliittisilta: Englannille viskin ja ginin määritelmä, Ranskalle rommin määritelmä, Kreikalle ouzon määritelmä jne. Halutaan suojella oman maan tavaramerkit. Kun kennelläkään EY:ssä ei ole ollut intressiä valvoa votka-asiaa, sen määritelmä on kaikkein onnettomin. Votkaa saa valmistaa miten tahansa ja mistä roskasta tahansa, kunhan se on maatalousalkuperäistä. Viimeksi mainitusta seikasta ollaan tarkkoja.

Yleisesti sekä näistä alkoholi aiheisistä säädöksistä että muistakin EY-säädöksistä voidaan sanoa, etteivät ne huonoja ole, päinvastoin. Ne ovat kuitenkin monesti niin yksityiskohtaisia, että tunnetusti lakisidonnaista suomalaistakin hirvittää. Ei ole tullut mieleenkään säätää lakeja tällaisista asioista.

Edellä on ollut puhetta vasta meneillään olevan prosessin ns. de lege lata -vaiheesta eli olemassa olevien EY-lakien suomettamisesta. Hyvin tärkeä on de lege ferenda -vaihe eli tulevaisuus. Jos ETA-sopimus solmitaan, asia ei pääty siihen, vaan sen jälkeen olemme entistä innokkaammin ottamassa vastaan uusia EY:n lakeja. Vielä ei ole löytynyt sitä valtiosääntöasiantuntijaa, joka tämän kuvion rutistaa valtiosääntömme raameihin.

EY-kuvioita seuratessa eivät voi olla tulematta mieleen suuret systeeminrakentaja-rationalistit. Tuon ra-

kennelman pyörittäjien täytyy olla aitoja Descartesin ja Spinozan jälkeläisiä, ettei vain vanha kunnan Hegelkin

väijyisi jossain. Rakennelma on sen verran komea.

KARI PAASO

ALKOHOLIVERO ALKOHOLILLE — JA VAIN SILLE

Kansamme onni tuskin lisääntyisi, jos alkoholipolitiikkamme liberalisoituisi kertaheitolla sellaiseksi, kuin se on vanhoissa eurooppalaisissa viinimaissa, joissa alkoholiin on sopeuduttu vuosituhansien ajan niin geneettisesti kuin sosiaalisestikin; onhan alkoholi elämän päällimmäinen ongelma joka kymmenennelle suomalaiselle — ja heidän omaisilleen. Kansan viinahimoja on hillittävä, mutta miten?

RAJOITUKSISTA HINTA-ASEESEEN

Alkoholipolitiikassa on siirtynyt ja joudutaan väkisin siirtymään saannin hankaloittamisesta pelkän hintaaseen käyttöön, sillä kansainvälistyvässä maailmassa oudot määräykset tuntuvat yhä oudommilta. Mikään ei sinänsä estä noudattamasta omintakeista alkoholipolitiikkaa — noudattaahan

Saudi-Arabiakin — mutta suomalaisten enemmistö suhtautuu simputtamiseen yhä kielteisemmin, ja me elämme sentään demokratiassa.

Saannin vaikeuttaminen on huono tapa vähentää viinan juontia. Se pitää yllä ajatusta, että viinaa on juotava aina, kun sitä saa, ja sitä saa joka tapauksessa yhä useammin. On myös epäta-sa-arvoista, että helsinkiläinen saa juomansa kävelemällä vain lähimpään Alkoon, mutta syrjäseuduilla pullolle tulee lisähintaa pitkästä auto- tai taksimatkasta. Se on yhtä oikeudenmukaista kuin se, että Alkolla olisi syrjäseuduilla korkeammat hinnat.

Asiakkailla aiheutetut ylimääräiset matkat ja jonoissa seisomiseen tuhrautunut aika ovat silkkaa rahan ja ajan tuhlausta ja siksi osoitus politiikan heikkoudesta. Jopa maaseudun kauppa-kuolemaa on osaltaan jou-

duttanut se, että Alkon takia on pitänyt matkata kirkonkylään tai kaupunkiin, jolloin on myös poikettu halvassa supermarketissa.

Saatavuuden hankaloittaminen on peräti keinoa alkoholipolitiikkaa, jos pidämme rajoitettavaa alkoholipolitiikkaa vain välivaiheena, jonka aikana kansa kasvatetaan ”tavoille”. Jos sen sijaan syy suomalaisten huonoksi väitettyyn viinapähän löytyykin geneettisestä perimästä, eikä suomalaisten siten voi koskaan olettaakaan tulevan sinuiksi alkoholin kanssa, voidaan saannin hankaloittamista keinona perustella — olettaen, että se toimii käytännössä.

Saatavuuden vaikeuttamiselta meni pohja suurelta osin keskioluen vapautuessa. Jos humalaa etsii, saa sen keskioluestakin. Myynnin rajoitukset toimivatkin oikeastaan enää oluen hyväksi viinejä vastaan, eivätkä alkoholin käytön vähentäjänä.